

Bilenia AB
Gunnar Asplunds Allé 38
171 69 Solna

RekMb

Beslut om sanktionsavgift

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att Bilenia AB, 559139-6824, (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 6 000 (sextusen) kronor.

Sammanfattning

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 18 oktober 2018 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, bilförsäljning; kontanthandel, fordon övriga.

Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism¹ (penningtvättsregelverket) under perioden den 18 oktober 2018 till och med den 31 december 2019 (tillsynsperioden).

Granskningen visar att bolaget inte uppfyller kraven som ställs på verksamhetsutövare i penningtvättsregelverket i någon del. Bolaget har inte vidtagit åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsens bedömning, efter genomförd granskning, är att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket har medfört en avsevärd ökad risk för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket i flera väsentliga delar är av synnerligen allvarlig art och att överträdelserna pågått under hela den tidsperiod som Länsstyrelsen har granskat bolaget.

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Överträdelserna av penningtvättsregelverket medför att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 6 000 kronor.

Beskrivning av ärendet

Penningtvättsregelverket omfattar bland andra verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor där det kan antas att det, nu eller framöver, betalas ut eller tas emot kontanter på belopp som uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Det kan vara en enstaka transaktion eller flera transaktioner som har ett samband och tillsammans når upp till 5 000 euro.²

Av förarbeten till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) framgår att större kontanta betalningar är förenade med hög risk för penningtvätt.³ Ett modus kan vara att en kund köper varor med illegala kontanta medel och sedan säljer varorna vidare. Med detta förfarande kan kunden uppvisa att denne fått pengar genom att sälja en vara och förklara medlens ursprung.⁴ Syftet med penningtvättslagen är att förhindra att bland andra de som bedriver handel med varor mot kontant betalning utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.⁵

Bolaget registrerades hos Bolagsverket den 14 december 2017. Av den verksamhetsbeskrivning som registrerats framgår att bolaget bedriver handel med begagnade personbilar samt lättlastbilar; bilvård och rekond på motorfordon; förmedling av fordon och därmed förenlig verksamhet. Verksamhetsbeskrivningen är oförändrad sedan registreringen.

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 18 oktober 2018 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, bilförsäljning; kontanthandel, fordon övriga. Bolaget bedriver verksamhet som omfattas av penningtvättsregelverket och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism i enlighet med regelverket. Med anledning av att bolaget har sitt säte i Stockholms län står det under tillsyn av Länsstyrelsen i Stockholms län.⁶

Länsstyrelsen har den 10 januari 2020 förelagt bolaget att komma in med bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som enligt penningtvättsregelverket ska finnas i

² 1 kap. 2 § första stycket 16 penningtvättslagen.

³ Prop. 2016/17:173 ”Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism” s. 195.

⁴ Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2020/2021 (NRA) s. 84.

⁵ 1 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁶ 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

verksamheten. Bolaget förelades även att komma in med sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna kundkännedomsgärder och en förteckning över bolagets kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter som uppgår till 5 000 euro eller mer, samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer och som utförts under perioden den 18 oktober 2018 till och med den 31 december 2019. I de fall kundkännedomsgärder vidtagits skulle dokumentation avseende följande inges: datum för transaktionen, transaktionsbelopp, kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress, bosättningsland samt eventuell verklig huvudman. Därtill ombads bolaget inkomma med följande uppgifter avseende ovanstående tidsperiod; utdrag ur huvudboken för kassakontot där bolagets samtliga kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter bokförts; uppgift om den totala summan kontanter som hanterats i verksamheten fördelat på köp och försäljning; uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som rapporterats till Finanspolisen samt uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som inte rapporterats till Finanspolisen. Den 10 februari 2020 inkom bolaget med yttrande och handlingar i ärendet.

Därtill förelades bolaget den 13 september 2021 att inkomma med kompletterande handlingar och uppgifter avseende bolagets verksamhet. Bolaget inkom med svar den 27 september 2021. Med anledning av bolagets svar tog Länsstyrelsen telefonkontakt med bolagets ägare tillika företrädare den 1 oktober 2021. Den 15 oktober 2021 förelades bolaget på nytt att komplettera tidigare svar genom att inkomma med handlingar och uppgifter rörande bland annat kontanthantering i verksamheten. Bolaget inkom med svar den 10 respektive 12 november 2021. Därefter skickades en underrättelse till bolaget den 17 december 2021 varpå bolaget inkom med meddelande till Länsstyrelsen den 3 januari 2022. Den 24 januari 2022 tog Länsstyrelsen på nytt telefonkontakt med bolaget.

Motivering till beslutet

Länsstyrelsens bedömning gällande bolagets verksamhet

Av bolagets svarsbrev daterat den 10 februari 2020 "*beskrivning av verksamhet och allmänna riskbedömning*" framgår bland annat att bolaget är en bilmäklarfirma. Bolaget anför att det är som en bilhandlare men att det inte äger de fordon som säljs. Bolaget hjälper istället ägaren till bilen att hitta en köpare, det vill säga bolaget förmedlar bilar. Bolaget anför dock att de ekonomiska medlen går via bolaget.

Med anledning av den beskrivning som bolaget givit av sin verksamhet så förelades bolaget, den 13 september 2021, att yttra sig över om bolaget även bedriver handel med bilar. Bolaget ombads förtydliga om några bilar har registrerats/registreras på bolaget, och om ja, att bolaget skulle redogöra för situationer då registrering har skett/sker på bolaget. Bolaget ombads vidare förklara varför bolaget vid registrering i Näringslivsregistret uppgav att verksamheten består av handel med bilar, samt varför bolaget registrerade sig i Bolagsverkets register mot penningtvätt.

Länsstyrelsen kommunicerade vidare att myndigheten, efter kontroll på bolagets hemsida, www.bilenia.com, respektive Transportstyrelsens fordonsregister, noterat att det under 2021 har förekommit bilar till försäljning vars registreringsnummer återfinns i fordonsregistret med bolaget som ägare. Bolaget ombads därför redogöra för skälen till att bolaget i sitt tidigare svar till Länsstyrelsen uppgett att verksamheten endast består av förmedling av bilar, där bolaget inte registreras som ägare till bilarna, samt att uppge om handel med bilar som registreras i bolagets namn sker mot kontant betalning (fysiska sedlar och mynt) som uppgår till 5 000 euro eller mer, samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer.

Bolaget inkom med svar den 27 september 2021 och anför bland annat att det bolaget ville förmedla i sitt svarsbrev den 10 februari 2020 med att det är en bilmäklarfirma är att hela beloppet av köpesumman inte är bolagets utan att bolaget skickade vidare den till säljaren (ägaren till bilen) och att bolaget endast tog ut ett arvode från den summan. Bolaget uppger dock att det inte betyder att bolaget endast håller på med förmedlingsuppdrag. Bolaget är fortfarande en bilhandlare, det vill köpa och sälja bilar, dock har förmedlingsuppdrag alltid varit verksamhetens huvudsyfte.

Bolaget anför vidare att det registrerade sig i Bolagsverkets register mot penningtvätt för att skydda bolaget mot att utnyttjas för penningtvätt eller terrorismfinansiering. Bolaget uppger även att det *tidigare* tog emot kontanter, vilket bland annat berodde på att bolaget var nya i branschen och inte förstod så mycket om hur branschen fungerar och huruvida det spelar någon roll om betalning sker med kontanter eller kort. Bolaget uppger vidare att det nu, när det har kunskapen på plats, *inte alls* tar emot några kontanter, att det är *väldigt sällan* det gör det och *om det gör det* gör bolaget det i väldigt små summor och så får kunden visa upp någon slags handling på vart pengarna kommer ifrån.

Med anledning av bolagets svar den 27 september 2021 så ringer Länsstyrelsen upp bolagets ägare den 1 oktober 2021. Syftet med telefonsamtalet var att ställa kompletterande frågor angående bolagets kontanthantering.

Under telefonsamtalet framgår att kontanter mottas i bolagets bilförsäljningsverksamhet, men till lägre belopp. Bolagets ägare uppger också att han är ensamt behörig att teckna avtal i bolagets namn och att han är ensam om att få motta kontanter. Vidare uppger bolagets ägare att de kontanta betalningarna i verksamheten maximalt får uppgå till [REDACTED] kronor, samt att kundkännedom ska efterfrågas.

Bolagets ägare tillfrågas i samtalet om hur bolaget skulle agera om en kund skulle komma in till bolaget och uppge att denne vill köpa en bil för 55 000 kronor kontant. Bolagets ägare uppger att han inte tillåter det. Vidare upplyser han om att de skulle försöka nå en överenskommelse med kunden om att exempelvis motta 20 000 kronor kontant och resterande via banköverföring. Dessutom skulle kundkännedom efterfrågas.

Bolagets ägare tillfrågas också om bolaget har någon policy för kontanthantering, det vill säga om det exempelvis finns något styrelsebeslut på att kontanter över ett visst belopp inte ska mottas, om bolaget har skyltar uppsatta om att kontanter inte mottas, eller om det kan uppvisa ett uppsagt avtal med exempelvis Loomis eller något annat företag som hanterar bolagets kontanter.

Bolagets ägare framför att bolaget inte har någon nedskriven policy för kontanthantering eller någon policy i övrigt. Anledning till det är att det enbart är han som ägare som tillåts ta emot kontanter och att han är ensam om att få teckna avtal i bolagets namn.

Länsstyrelsen beslutar den 15 oktober 2021 att på nytt förelägga bolaget att yttra sig om sin kontanthantering, med fokus på sambandstransaktioner. Med föreläggandet kommuniceras också den tjänsteanteckning som skrevs vid telefonsamtalet den 1 oktober 2021.

I föreläggandet ombeds bolaget att förtydliga när det upphörde att hantera kontanta transaktioner motsvarande 5 000 euro eller mer. Bolaget ombeds även att redogöra för om det hanterar kontanta transaktioner understigande 5 000 euro, men som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer, samt hur stor sannolikheten är att bolaget kan komma att hantera kontanta transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha ett samband och som uppgår till 5 000 euro eller mer. Vidare ombads bolaget att beskriva hur det identifierar sambandstransaktioner.

Den 12 november inkommer bolaget med yttrande.

Bolaget anför i sitt yttrande att det *hellre tackar nej* till att ta emot kontanter och att det ber kunden att *i första hand* sätta in pengarna på sitt bankkonto eller dylikt. Bolaget anför vidare att om kunden inte kan lösa det på något sätt *så skulle bolaget kunna hjälpa* kunden med

det men att bolaget då ska ha tillräckligt med kundkännedom samt handlingar som visar på vart pengarna kommer ifrån. Sådana handlingar kan exempelvis vara lönespecifikationer, arvbrev, försäljningsdokument av produkter/vara osv.

Bolaget anför vidare att *sannolikheten inte är stor* att det kommer att hantera kontanta transaktioner. Bolaget anför att det tror att det kommer att *bli allt mindre* eller *försvinna helt* men *kan förekomma* någon enstaka men inte stora transaktioner eller flertal.

Bolaget bifogar även en skärmbild från [REDACTED] som visar att bolaget inte har några kontanta insättningar under 2021.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang påpeka att kontanthandlare omfattas av penningtvättslagen om *det kan antas* att det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras enstaka eller sammanhängande transaktioner som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer.⁷ Det krävs således inte att kontanthandlare faktiskt hanterar eller har hanterat belopp i kontanter motsvarande 5 000 euro eller mer för att omfattas av penningtvättslagen. Det krävs endast att det kan antas att kontanthandlaren kan komma att göra det. Den omständigheten att bolaget saknar kontanta insättningar under 2021 är inte detsamma som att bolaget har upphört med kontanthantering. Att bolaget inte sagt upp avtalet med [REDACTED] kan exempelvis indikera att bolaget förväntar sig att hantera kontanta insättningar.

Sammanfattningsvis konstaterar Länsstyrelsen att myndigheten, inom ramen för handläggningen, dels förelagt bolaget att inkomma med skriftlig information, dels kontaktat bolaget per telefon för att inhämta uppgifter som syftar till att myndigheten bland annat ska kunna avgöra om bolaget bedrivit/bedriver sådan tillsynspliktig verksamhet som omfattas av penningtvättsregelverket. Mot bakgrund av sammantagna uppgifter i ärendet bedömer Länsstyrelsen det som ostridigt att bolaget, under tillsynsperioden, har bedrivit tillsynspliktig verksamhet. Länsstyrelsen bedömer vidare att det i vart fall kan antas att bolaget även framöver kan komma att bedriva sådan verksamhet.

Med hänsyn till det ovannämnda och de nedan konstaterade bristerna under tillsynsperioden bedömer Länsstyrelsen att ingripande mot bolaget i detta fall är motiverat.

Allmän riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som

⁷ Se prop. 2016/17:173 s. 197.

denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det ska även framgå hur stor risken är för att detta sker. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten.⁸ Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.⁹ Riskbedömningen ska vara dokumenterad¹⁰ och utvärderas årligen.¹¹

Länsstyrelsens bedömning

I bolagets svarsbrev daterat den 10 februari 2020 anges att bolaget bedömer att dess verksamhet kan innebära såväl hög som låg risk. Bolaget anför att [REDACTED] exempelvis skulle kunna utgöra hög risk. Vidare skulle även kunder som betalar med kontanter, till höga belopp, kunna utgöra hög risk.

Bolaget uppger att om det har kunder från [REDACTED] så kontrollerar bolaget kunderna noggrant. Dock rör det sig, i de flesta fall, om kunder som bolaget gjort affärer med tidigare, [REDACTED], eller kunder som andra bolag skickat till dem. Bolaget uppger vidare att för kunder i [REDACTED], som vill betala med kontanter, så tar bolaget *inte alls emot* kontanter utan *tackar oftast nej* eller ber dem sätta in pengarna på kontot, i alla fall en del av summan eller så mycket de kan av kontanterna. Bolaget tackar nej om det misstänker kunden och om upplysningen på något vis ser skumt ut.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget, på Länsstyrelsens begäran att inge allmän riskbedömning, har inkommit med ett svar som upprättats i enlighet med Länsstyrelsens föreläggande. Bolaget har således inte gett in någon dokumenterad allmän riskbedömning varför myndigheten utgår från att sådan saknas i verksamheten. Bolaget bedöms därför inte uppfylla kravet på att ha en dokumenterad allmän riskbedömning under den granskade perioden.

Det kan även tilläggas att bolagets ägare, i telefonsamtal den 1 oktober 2021, har angivit att bolaget inte har någon nedskriven policy för kontanthantering eller *någon policy i övrigt*. Anledningen till att det saknas dokumenterade rutiner och riktlinjer beror på att det enbart är

⁸ 2 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁹ 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

¹⁰ 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

¹¹ 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

bolagets ägare som tillåts ta emot kontanter samt att han är ensam om att få teckna avtal i bolagets namn. Länsstyrelsen vill därför särskilt poängtera att bolaget, oaktat denna omständighet, är skyldigt att ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för att förhindra att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns således inget undantag som är tillämpligt i sådant fall.

Oaktat det ovan anförda kan Länsstyrelsen konstatera följande om bolagets svarsbrev. Det saknas beskrivning, analys och bedömning avseende risker med de produkter bolaget tillhandahåller, det vill säga vilka risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga avseende verksamhetens produkter, kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och verksamhetsspecifika omständigheter. Det saknas även en motiverad bedömning av *hur* de olika faktorerna, var för sig och i kombination med varandra, kan medföra att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker.

Syftet med en allmän riskbedömning är att besvara frågan om och hur verksamhetsutövarens produkter och tjänster kan användas för att dölja brottsligt åtkommen egendoms samband med brott eller brottslig verksamhet. Vid bedömningen ska verksamhetsutövaren bland annat beakta möjliga tillvägagångssätt för penningtvätt eller finansiering av terrorism, det vill säga sådana förfaranden som verksamhetsutövaren själv har uppmärksammat eller som den har fått information om från exempelvis tillsynsmyndigheter, brottsbekämpande myndigheter eller från samordningsorgan.¹² Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till bolagets storlek och art samt de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga.

Länsstyrelsens bedömning är att bolaget inte har gjort en allmän riskbedömning i enlighet med kraven i penningtvättslagen varför bolaget saknar insikt i hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således inte vidtagit lämpliga åtgärder för att identifiera och bedöma riskerna - hot och sårbarheter - med verksamhetens produkter, kunder, distributionskanaler och geografiska riskfaktorer samt verksamhetsspecifika omständigheter.

Länsstyrelsen bedömer att avsaknad av en för verksamheten anpassad allmän riskbedömning utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta särskilt med hänsyn till att bolagets allmänna riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som ska vidtas för att minska risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagets rutiner och

¹² Prop. 2016/17:173 s. 510.

riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism ska således skapas utifrån en relevant, uppdaterad och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. Bolaget har inte genomfört någon allmän riskbedömning i enlighet med kraven i penningtvättslagen under den granskade perioden. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden, varje kund ska således tilldelas en riskprofil. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning till det.¹³

Vid riskklassificeringen av en kund ska verksamhetsutövaren bland annat beakta faktorer som kan tyda på låg respektive hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som framgår av penningtvättslagen.¹⁴ Omständigheter som tyder på låg respektive hög risk kan ha betydelse vid riskklassificeringen av kunden och således också vid bedömningen av hur omfattande kundkännedsåtgärder som behövs för att kunna hantera risken. Varje kund ska efter en helhetsbedömning tilldelas en egen riskklassificering och åtgärder för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.¹⁵

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har ovan bedömt att bolaget saknar en allmän riskbedömning. I avsaknad av en allmän riskbedömning saknas förutsättningar för att bestämma kundens riskprofil. Detta med beaktande av att kundens riskprofil bland annat ska bestämmas med utgångspunkt i bolagets allmänna riskbedömning.

Länsstyrelsen har i föreläggandet daterat den 10 januari 2020 begärt in sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna åtgärder för kundkännedom. Av dessa skulle två exempel avse åtgärder för kundkännedom då kundrelationen är förknippad med normal risk, två skulle avse förenklade åtgärder för kundkännedom då kundrelationen är förknippad med låg risk och två skulle avse skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom då kundrelationen är förknippad med hög risk.

¹³ 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

¹⁴ 2 kap. 4-5 §§ penningtvättslagen.

¹⁵ Prop. 2016/17:173 s. 259.

Som exempel på hög risk har bolaget uppgivit en situation där en [REDACTED] kund vill köpa en bil till en hög summa och betala med euro. Bolaget anför att det har lett till att bolaget inte accepterar euro och att det heller inte accepterar kunder utanför [REDACTED]. Detta med anledning av att kunder utanför [REDACTED] är svårare att kontrollera, exempelvis när det kommer till att identifiera kunden, vart personen jobbar, hur mycket den tjänar etcetera.

Bolaget har vidare uppgivit att ett ytterligare exempel på när en kund är förknippad med hög risk kan vara när en [REDACTED] kund kommer in med kontanter och det vid bolagets tagande av upplysning på kunden visar sig att denne inte har någon inkomst alls eller väldigt låg inkomst, jämfört med värdet av den produkt kunden vill köpa.

Som exempel på normal risk har bolaget uppgivit att det kan röra sig om situationer där en kund kommer in och vill köpa en bil; dels med kontanter, dels med banköverföring. Bolaget uppger vidare, som det får förstås, att misstanken uppstår när bolaget ber kunden sätta in medlen på kontot, men kunden inte vill göra det och istället vill välja ett annat betalsätt.

Ett exempel på låg risk kan vara när en kund vill köpa en billig bil med kontanter, bolaget meddelar kunden att det helst vill ha medlen via bank, varpå kunden går med på det.

Slutligen har bolaget anført att ett ytterligare exempel på låg risk är när en kund vill köpa en billig bil (cirka 5 000-20 000 kronor) och kunden frågar om en liten del av summan går bra med kontanter, såsom 20-lappar, 50-lappar, 100-lappar, 500-lappar osv, kanske även en del mynt, samt att sedlarna kanske också är lite skrynkliga, då kan det förknippas med låg risk.

Länsstyrelsen kan konstatera att det av ovannämnda exemplen inte går att utläsa, i tillräcklig stor utsträckning, hur bolaget genomför riskklassificering av sina kunder. Det vill säga, det saknas tillräcklig uppgift om *hur* själva bedömningen av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationer (kunders riskprofiler) görs enligt den metod för riskklassificering som framgår av penningtvättslagen.¹⁶ Vidare saknas det uppgift om hur kundernas riskprofiler löpande följs upp och ändras när det finns anledning till det under en pågående affärsförbindelse. Mot denna bakgrund är Länsstyrelsens bedömning att bolagets kunder inte tilldelas verklighetsanpassade riskprofiler i enlighet med kraven i penningtvättslagen.

Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunder ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina

¹⁶ 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

kunder verklighetsanpassade riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller dess åtgärder för kundkännedom.¹⁷ Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierats i den allmänna riskbedömningen.¹⁸

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas (i) när en affärsförbindelse¹⁹ etableras om det då är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för förbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, (ii) när kunder vidtar transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer eller (iii) vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp om 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst 5 000 euro.²⁰

Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder²¹ och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna²² för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art. Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.²³

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att motverka risken som kan förknippas med kunden.²⁴ Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter

¹⁷ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

¹⁸ Prop. 2016/17:173 s. 213.

¹⁹ 1 kap. 8 § 1 penningtvättslagen.

²⁰ 3 kap. 6 § penningtvättslagen.

²¹ 3 kap. 7 § penningtvättslagen.

²² 3 kap. 7-8 §§, 10-11 §§ penningtvättslagen.

²³ 3 kap. 12 § penningtvättslagen.

²⁴ 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.²⁵

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.²⁶ Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsgärder.

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.²⁷

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätthålla en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kundrelationen och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.²⁸

Verksamhetsutövaren ska på ett föreskrivet sätt dokumentera²⁹ vidtagna åtgärder för kundkännedom samt bevara dokumentationen.³⁰ Verksamhetsutövaren ska vidare bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.³¹ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller

²⁵ 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁶ Prop. 2016/17:173, s. 248.

²⁷ 3 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.

²⁸ 3 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

²⁹ 3 kap. 3 § andra och tredje styckena, 4 § andra och tredje styckena, 5 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁰ 3 kap. 12 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³¹ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.³²

Länsstyrelsens bedömning

Inledningsvis konstaterar Länsstyrelsen att innehållet i de rutiner och riktlinjer som upprättas ska återspegla de risker som identifierats i den allmänna riskbedömningen. Med anledning av att bolaget saknar en allmän riskbedömning, har bolaget således inte haft förutsättningar att upprätta sådana rutiner för kundkännedsåtgärder som följer av penningtvättslagen.

Bolaget har i sitt svarsbrev daterat den 10 februari 2020 anfört att det oftast bygger relationer till sina kunder och att bolaget således får veta det mesta från kunden tills det att det blir en affär. Bolaget anför vidare att det innebär att bolaget vet vart kunderna arbetar, samt vad kunderna ska ha bilen till. En del uppgifter kontrolleras sedan när bolaget gör en upplysning på kunden så att dessa överensstämmer med varandra.

Bolaget har vidare, i svarsbrevet daterat den 12 november 2021, uppgivit att bolaget först och främst gör en ordentlig ID-kontroll på kunden så att personen är den han/hon utger sig för att vara. Bolaget kontrollerar sedan att kunden är aktiv, exempelvis att kunden arbetar eller är aktiv i någon verksamhet där han/hon får ut sin lön. Om kunden inte kan styrka detta så behöver han/hon styrka hur han/hon lever, exempelvis genom arv eller om någon annan försörjer honom/henne.

Av bolagets exempel på faktiskt vidtagna åtgärder för kundkännedom, som redogjordes för under kunders riskprofiler, framgår även att bolaget enbart accepterar svensk valuta och att bolaget inte accepterar kunder utanför [REDACTED]

Länsstyrelsen konstaterar att bolagets svarsbrev är upprättade med anledning av Länsstyrelsens förelägganden att inkomma med handlingar och uppgifter, bland annat avseende rutiner och riktlinjer för kundkännedsåtgärder. Bolaget har således inte gett in några *dokumenterade* rutiner och riktlinjer i denna del varför myndigheten utgår från att sådana saknas i verksamheten. Bolaget bedöms därför inte uppfylla kraven på att ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende åtgärder för kundkännedom under den granskade perioden.

Oaktat ovan anförda bedömer Länsstyrelsen att bolagets redogörelser i ingivna svarsbrev, även om dessa hade varit dokumenterade i

³² 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

verksamheten, inte hade utgjort tillräckliga rutiner och riktlinjer för kundkännedomsåtgärder för att uppnå kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen konstaterar att det saknas uppgift om hur bolaget identifierar kunden och hur bolaget kontrollerar kundens identitet. Det saknas vidare uppgift om bolaget vidtar någon åtgärd för att kontrollera en persons behörighet att företräda kund, exempelvis genom kontroll av fullmakt, förordnande eller annan motsvarande behörighetshandling.³³ Det saknas vidare uppgift om och hur bolaget utreder om kunden har en verklig huvudman, vilket kan vara särskilt relevant för bolaget att beakta då bolaget har uppgivit att det har en del [REDACTED]. Bolaget redogör heller inte för om och hur bolaget bedömer om kunden är en person i politiskt utsatt ställning eller en familjemedlem eller känd medarbetare till en sådan person. Bolaget har vidare, i sitt svarsbrev, uppgivit att bolaget ibland har kunder från [REDACTED]. Det framgår dock inte om och hur bolaget gör en bedömning av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kunden eller kundens verkliga huvudmans hemvist.

Av förarbetena till penningtvättslagen följer att bolagets rutiner och riktlinjer avseende kundkännedom ska vara dokumenterade, begripliga, situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer. Rutinerna och riktlinjerna ska vidare användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i sin allmänna riskbedömning.³⁴ Med beaktande av detta bedömer Länsstyrelsen således att det bolaget angett i sitt svar inte uppfyller de krav på rutiner och riktlinjer som verksamhetsutövaren ska ha i sin verksamhet enligt penningtvättsregelverket.

Länsstyrelsens har i föreläggande daterat den 10 januari 2020 begärt en förteckning över bolagets kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter som uppgår till 5 000 euro eller mer, samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer och som utförts under perioden den 18 oktober 2018 till och med den 31 december 2019.

Bolaget har den 10 februari 2020 inkommit med dels en sammanställning, dels köpeavtal. Av köpeavtalen framgår kunduppgifter såsom namn, adress, personnummer, telefonnummer och legitimationstyp (ID-kort, körkort, pass, annat). Av köpeavtalen framgår även uppgifter om bilen såsom registreringsnummer, årsmodell, mätarställning med mera. Det framgår även om det medföljer extra utrustning såsom vinterdäck och reservhjul.

³³ 3 kap. 5 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁴ Prop. 2016/17:173 s. 212 ff.

Mot bakgrund av de uppgifter som bolaget lämnat i ärendet har Länsstyrelsen efterfrågat en redogörelse för hur stor del av bolagets verksamhet som avser omsättning från handel med varor respektive tjänster för åren 2018 – 2020. Bolaget ombads redogöra för fördelningen av årsomsättningen samt bifoga underlag som styrker bolagets redogörelse. Därtill ombads bolaget att inkomma med en redogörelse för vad som ingår i posterna ”handelsvaror” respektive ”varulager” i bolagets årsredovisningar för åren 2018 – 2020. Bolaget har, trots upprepade förfrågningar, inte kunnat redogöra på ett tydligt sätt för de uppgifter som efterfrågats. Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av bolagets svar i denna fråga att den sammanställning/köpeavtalen bolaget lämnat in inte nödvändigtvis tar sikte på kontanta transaktioner som härrör från handel med varor.

Länsstyrelsen vill dock särskilt påpeka att den omständigheten att bolaget eventuellt inte har genomfört någon/några kontanta transaktioner under tillsynsperioden inte förändrar Länsstyrelsens bedömning vad gäller huruvida bolaget bedriver tillsynspliktig verksamhet. En kontanthandlare omfattas av penningtvättslagen om *det kan antas* att det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras enstaka eller sammanhängande transaktioner som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer.³⁵ För att omfattas av penningtvättslagen krävs alltså inte att kontanthandlare faktiskt hanterar eller har hanterat belopp i kontanter motsvarande 5 000 euro eller mer. Det krävs endast att *det kan antas* att kontanthandlaren kan komma att göra det.

Vad avser köpeavtalen vill Länsstyrelsen påpeka att även *om* köpeavtalen skulle härröra från handel med varor så är de framtagna främst för att kunna genomföra affären och inte för att uppnå kundkännedom i syftet att hantera risken med kundrelationen. Länsstyrelsen bedömer, utifrån de uppgifter som lämnats gällande vidtagna kundkännedomsåtgärder, att bolaget inte har vidtagit tillräckliga sådana. Bolaget har således inte haft förutsättningar att hantera risken som kan förknippas med respektive kundrelation och inte heller dokumenterat några av de vidtagna kundkännedomsåtgärderna i enlighet med de krav som ställs i regelverket. I avsaknad av allmän riskbedömning samt verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer har bolaget dessutom inte heller haft förutsättningar att kunna bedöma vad som är tillräcklig kundkännedom. Bolaget har trots det inte iakttagit förbud att utföra enstaka transaktioner för det fall tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket inte uppnåtts.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket avseende rutiner och riktlinjer

³⁵ Se prop. 2016/17:173 s. 197.

för kundkännedsåtgärder. Inte heller har bolaget uppfyllt kraven på att vidta tillräckliga kundkännedsåtgärder i praktiken.

Underlåtenheten att upprätta lagenliga rutiner och riktlinjer samt vidta kundkännedsåtgärder, har, enligt Länsstyrelsens bedömning, medfört en ökad risk för att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsens bedömning är att bristerna rörande såväl underlåtenheten att upprätta rutiner och riktlinjer som underlåtenheten att vidta kundkännedsåtgärder är av synnerligen allvarlig art.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska se till att relevanta personer fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt denna lag.³⁶ Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.³⁷ Verksamhetsutövaren ska dokumentera utbildningar som genomförs. Av dokumentationen ska det framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna samt datumet för utbildningen.³⁸

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot eller fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen.³⁹

Länsstyrelsens bedömning

Utbildning och information som bolaget är skyldigt att tillhandahålla ska omfatta det gällande penningtvättsregelverket. Utbildningen ska också hjälpa bolagets personal att känna igen och hantera misstänkta transaktioner. Detta förutsätter att bolagets personal har kännedom om verksamhetens allmänna riskbedömning och övriga interna rutiner och riktlinjer som bolaget har upprättat till följd av kraven i penningtvättsregelverket.

³⁶ 2 kap. 14 § penningtvättslagen.

³⁷ 2 kap. 8 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁸ 2 kap. 9 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁹ 2 kap. 15 § första stycket penningtvättslagen.

Bolaget har anfört att det endast är ägaren som arbetar på bolaget. Vidare uppges att bolaget har haft en anställd i 1,5 månad och att de har gått igenom rutiner och riktlinjer. Bolaget uppger dock att det endast är ägaren som godkänner och får avsluta affären.

Länsstyrelsen konstaterar att det inte framgår om bolagets ägare vidtagit några åtgärder för att tillgodose behovet av utbildning för egen del. Med anledning av att bolaget inte har dokumenterat sina utbildningar under tillsynsperioden kan Länsstyrelsen inte bedöma om den genomgång av rutiner och riktlinjer bolaget uppger sig ha genomfört, till sitt innehåll, kan anses nå upp till de krav som ställs på verksamhetsutövare vad gäller utbildningar.⁴⁰ Utbildningen och informationen ska dessutom utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning. Som tidigare framgått bedöms bolaget sakna en allmän riskbedömning som krävs enligt penningtvättsregelverket varför det inte heller kunnat ta fram sådan utbildning som följer av nämnda regelverk.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att det saknas uppgift om bolaget har rutiner och vidtar de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.⁴¹ Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkta aktiviteter och transaktioner.⁴² Skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skäligen grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.⁴³ Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att produkter eller tjänster kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁴⁴ Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredningen får dock transaktionen genomföras.⁴⁵

⁴⁰ 2 kap. 14 § andra stycket penningtvättslagen.

⁴¹ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁴² 4 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁴³ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

⁴⁴ 3 kap. 2 § och 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁴⁵ 3 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

Om verksamhetsutövaren har skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).⁴⁶

Vidare ska verksamhetsutövaren på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁴⁷ En verksamhetsutövare ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.⁴⁸ Systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbart.⁴⁹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har i sitt svarsbrev daterat den 10 februari 2020 anfört att så fort det är osäkert eller känner misstankar mot en kund, oaktat om affären är gjord eller inte, så rapporterar bolaget det till Finansinspektionen eller Finanspolisen tillsammans med kunduppgifter.⁵⁰

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget på Länsstyrelsens begäran att inge rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering har inkommit med ett svar som upprättats i enlighet med Länsstyrelsens föreläggande. Bolaget har således inte gett in några dokumenterade rutiner och riktlinjer i denna del varför myndigheten utgår från att sådana saknas i verksamheten. Bolaget bedöms därför inte uppfylla kraven på att ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering under den granskade perioden.

Oaktat ovan anförda bedömer Länsstyrelsen att bolagets redogörelse i svarsbrevet, även om denna hade varit dokumenterad i verksamheten, inte hade utgjort tillräckliga rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering för att uppnå kraven i penningtvättsregelverket. Detta eftersom det inte framgår *hur* bolaget ska övervaka sina pågående affärsförbindelser och enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Av rutinen ska bland annat framgå hur bolaget upptäcker aktiviteter och transaktioner som avviker från vad man har anledning att räkna med och vilka åtgärder som med anledning av detta ska vidtas.

⁴⁶ 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁴⁷ 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

⁴⁸ 4 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁴⁹ 4 kap. 1 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁵⁰ Länsstyrelsen vill påpeka att exempelvis transaktioner som utgör misstänkt penningtvätt ska rapporteras till Finanspolisen.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget saknar rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering. Avsaknad av sådana rutiner och riktlinjer innebär att bolaget har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att överträdelserna är av synnerligen allvarlig art. Detta särskilt med hänsyn till att verksamhetsutövare som bedriver handel med varor mot kontant betalning och därmed omfattas av penningtvättsregelverket också har att agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanta transaktioner som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter.⁵¹ Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.⁵²

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.⁵³ Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller, 2) transaktioner som genomförts med kunder inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.⁵⁴ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.⁵⁵ Efter en förfrågan från Polismyndigheten eller annan myndighet ska verksamhetsutövaren bevara uppgifter och handlingar under en längre period än fem år. Den sammanlagda tiden som handlingarna och uppgifterna bevaras får inte överstiga tio år.⁵⁶ Information om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras enligt 3 eller 4 § får inte lämnas till kunden.⁵⁷ Den som är verksam hos

⁵¹ Prop. 2016/17:173 s. 232.

⁵² Prop. 2016/17:173 s. 231.

⁵³ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁴ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁵ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁵⁶ 5 kap. 4 § penningtvättslagen.

⁵⁷ 5 kap. 7 § penningtvättslagen.

verksamhetsutövare får inte obehörigen röja att vissa personuppgifter behandlas och att sådana uppgifter bevaras.⁵⁸

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen vill här påpeka att det inom ramen för regelverket mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns krav på att verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för vilka handlingar och uppgifter som denne ska spara. Denna lagstiftning ska, utöver annan tillämplig lagstiftning, följas.

Bolaget har i sitt svarsbrev daterat den 10 februari 2020 uppgivit att bolaget enbart tillhandahåller uppgifter som personnummer, namn, adress, email och telefon. Bolaget uppger att det inte överför personuppgifter till andra företag eller privatpersoner. Vidare uppger bolaget att det behåller personuppgifterna i sex månader och att dessa sedan raderas. Avseende köpekontrakt och kvitton så sparas det hos bolagets [REDACTED] i sju år enligt lag.

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget på Länsstyrelsens begäran att inge rutiner och riktlinjer för behandling av personuppgifter har inkommit med ett svar som upprättats i enlighet med Länsstyrelsens föreläggande. Bolaget har således inte gett in några dokumenterade rutiner och riktlinjer i denna del varför myndigheten utgår från att sådana saknas i verksamheten. Bolaget bedöms därför inte uppfylla kraven på att ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende behandling av personuppgifter under den granskade perioden.

Oaktat det ovan anförda ändrar inte det bolaget uppgett i sitt svar till Länsstyrelsen myndighetens bedömning då det inte framgår vilka handlingar och uppgifter som bolaget har att bevara. Bolaget redogör exempelvis inte för att handlingar och uppgifter som utgjort dokumentation vid identitetskontroll av kunder, såsom registreringsbevis eller behörighetshandlingar och dylikt, ska bevaras. Det framgår heller inte att utförd identitetskontroll av legala företrädare eller fullmaktshavare ska bevaras, liksom utredningar avseende exempelvis verklig huvudman. Vidare framgår inte att de handlingar och uppgifter avseende transaktioner som genomförts inom ramen för affärsförbindelsen ska bevaras.⁵⁹ Det saknas dessutom uppgift om gallring och hur och när sådan ska ske i relation till penningtvättslagen.

Det framgår heller inte att personuppgifter som behandlas i syfte att förebygga, utreda eller upptäcka penningtvätt och finansiering av terrorism enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras

⁵⁸ 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁵⁹ Prop. 2016/17:173 s. 314 ff.

enligt 3 eller 4 § inte får lämnas ut till den registrerade.⁶⁰ Vidare framgår det heller inte att tystnadsplikt i fråga om behandling och bevarande av personuppgifter råder för den som är verksam hos bolaget.⁶¹

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget saknar rutiner och riktlinjer för bevarande av handlingar inklusive behandling av personuppgifter. Länsstyrelsen vill här särskilt påpeka att det bland annat är bestämmelserna i penningtvättslagen som avser behandling av personuppgifter som bolaget har att följa.

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelser som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk får tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att upphöra med verksamheten.⁶² Länsstyrelsens förelägganden får förenas med vite.⁶³

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.⁶⁴ Omständigheter som anges i 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen är typiskt relevanta och kan påverka bedömningen i både försvårande och förmildrande riktning.⁶⁵

I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.⁶⁶

I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, och (2) om verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.⁶⁷

⁶⁰ 5 kap. 7 § penningtvättslagen, prop. 2016/17:173 s. 312 och s. 545 f.

⁶¹ 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁶² 7 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁶³ 7 kap. 24 § penningtvättslagen.

⁶⁴ 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen.

⁶⁵ Prop. 2016/17:173 s. 554 f.

⁶⁶ 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

⁶⁷ 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit i samtliga delar av regelverket.

Det riskbaserade förhållningssätt som penningtvättsregelverket bygger på innebär att bolaget ska vidta åtgärder som står i proportion till de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som det är utsatt för. Det är därmed centralt att den allmänna riskbedömningen är utformad specifikt utifrån de risker som finns i bolagets verksamhet och att det finns en tydlig koppling mellan riskbedömningen och de åtgärder som vidtas för att motverka identifierade risker.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget helt saknat en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning, vilket innebär att bolaget brustit i dess grundläggande skyldigheter enligt penningtvättsregelverket. Enligt Länsstyrelsens bedömning utgör avsaknaden av en allmän riskbedömning en överträdelse av synnerligen allvarlig art. Detta med anledning av att bolaget därmed saknat en allmän riskbedömning som kunnat läggas till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således redan på denna grund saknat förutsättningar att ha verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Oaktat det ovan anförda kan Länsstyrelsen dessutom konstatera att bolaget helt saknar rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att det bör krävas att verksamhetsutövaren självant för fram viktig information som myndigheten inte redan förfogar över.⁶⁸ Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelsen sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Några skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning inte framkommit.

Avsaknaden av allmän riskbedömning, samt rutiner och riktlinjer, utgör i flera väsentliga delar synnerligen allvarliga överträdelser av penningtvättsregelverket som avsevärt har ökat risken för att bolaget kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bristerna har förelegat under hela tillsynsperioden.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

⁶⁸ Prop. 2016/17:173 s. 555.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.⁶⁹ Särskild hänsyn ska tas till de förmildrande och försvårande omständigheterna som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.⁷⁰

Länsstyrelsens bedömning

Den eventuella vinst som bolaget kan ha gjort till följd av överträdelser av penningtvättsregelverket går inte att fastställa. Länsstyrelsen har därför att fastställa sanktionsavgiften till ett belopp mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 404 700 kronor.

Länsstyrelsen har konstaterat att bristerna i efterlevnaden av penningtvättsregelverket i flera väsentliga delar är av synnerligen allvarlig art. Länsstyrelsens utredning har visat att bolaget helt har saknat en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning och de rutiner och riktlinjer som krävs enligt penningtvättsregelverket. Därmed har bolaget saknat förutsättningar att bedöma om det har att iaktta förbud som gäller enligt penningtvättsregelverket.⁷¹ Bolaget har därigenom löpt ökat risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare beaktar Länsstyrelsen att överträdelserna har pågått under hela den granskade perioden, vilket får anses vara en förhållandevis lång tid. De konstaterade bristerna ligger inom bolagets kontroll. Sammantaget är detta omständigheter som enligt Länsstyrelsens mening talar i försvårande riktning vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek.

Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket, främjat osund konkurrens på marknaden. Länsstyrelsen beaktar således att bolagets bristande regelefterlevnad kan ha inneburit fördelar för bolaget jämfört med konkurrenter som följt penningtvättsregelverket och därigenom lagt både tid och resurser på att efterleva regelverket.

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn även tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell

⁶⁹ 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.

⁷⁰ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

⁷¹ 3 kap. 1-3 §§ penningtvättslagen.

ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.⁷² Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.⁷³

Bolaget omsatte cirka 1 105 600 kronor under räkenskapsåret 2019.

Länsstyrelsen har vid upprepade tillfällen förelagt bolaget att inkomma med en redogörelse för hur stor del av bolagets verksamhet (utifrån omsättning) som avser omsättning från handel med varor respektive tjänster för åren 2018 – 2020. Därtill har Länsstyrelsen, via telefonsamtal med bolagets ägare den 24 januari 2022 frågat om de utdrag från huvudboken som bolaget skickat in enbart avser omsättning från handel med varor eller om det också avser omsättning från tjänster. Länsstyrelsen har vidare begärt att bolagets ägare uppskattar hur stor del av bolagets omsättning år 2019 som härrör från omsättning av varor respektive tjänster. Bolagets ägare uppskattar att cirka 90 % av bolagets omsättning under 2019 avsåg förmedling, det vill säga tjänster. Länsstyrelsen bedömer således att 10 % av bolagets omsättning under 2019 avser tillsynspliktig verksamhet.

Vid en samlad bedömning av överträdelseernas karaktär och med hänsyn till bolagets årsomsättning och finansiella ställning bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 6 000 kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen vill även påpeka att bolaget kan komma att ha skyldighet att upprätta även sådana rutiner som inte framgår av detta beslut. Sådana rutiner kan exempelvis avse anställda med flera som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 16, 2 kap. 1-3 §§, 14 §, 15 § första stycket, 3 kap. 1 § första stycket, 2-3 §§, 6-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-7 §§, 9-10 §§, 5 kap. 1-8 §§, 11 §, 7 kap. 1 första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16

⁷² Prop. 2016/17:173 s. 411, Prop. 2013/14:228 ”Förstärkta kapitaltäckningsregler” s. 240.

⁷³ Prop. 2016/17:173 s. 357.

§, 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

- 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-6 §§, 8-10 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 12 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det den 10 november 2021 genomfördes vissa lagändringar i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Med anledning av detta meddelade Länsstyrelsen nya föreskrifter gällande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism - Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2021:36) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Handlingarna som getts in i ärendet har bedömts utifrån penningtvättsregelverket i dess lydelse då bolaget förelades att inkomma med handlingar till Länsstyrelsen.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för enheten för tillsyn Karin Hultman med jurist Hanna Hedqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Diana Berkusaite medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 110-2020.